

บทรายการวิทยุฟันทอล์ค
เรื่อง การจัดฟันร่วมกับการผ่าตัดกระดูกขากรรไกร
เรียบเรียงบทความโดย อ.ทพ.พิชิต งามวรรณกุล

สำหรับผู้ป่วยที่มีปัญหาความผิดปกติของการสบฟัน หรือ ลักษณะใบหน้าบางกรณี เช่น

1. ขากรรไกรล่างยื่นอยู่ด้านหน้าต่อขากรรไกรบนมากจนไม่สามารถใช้ฟันหน้ามาสบกันเพื่อตัดฉีกอาหารได้
2. ขากรรไกรล่างมีขนาดเล็กมาก จนฟันหน้าล่างถอยไปจากฟันหน้าบนมาก จนไม่สามารถใช้ฟันหน้ามาสบกันเพื่อตัด ฉีกอาหารได้ หรือ ส่งผลให้เกิดการอุดกั้นทางเดินหายใจขณะนอนหลับ มีอาการนอนกรน ออกซิเจนลดต่ำลงขณะนอนหลับ
3. ยิ้มเห็นเหงือกบริเวณฟันหน้าบนอย่างมาก อย่างที่คนไทยนิยมเรียกกันว่า เป็นแก้วหน้าม้า
4. รูปใบหน้าที่ด้านซ้ายและขวา ไม่สมมาตรกันอย่างมาก ปลายคางเอียงไปด้านใดด้านหนึ่งอย่างชัดเจนทั้งในขณะฟันสบกัน หรือ อ้าปากกว้าง

ความผิดปกติเหล่านี้ ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการจัดฟันเพียงอย่างเดียว เนื่องจากการจัดฟันจะทำให้เพียงการจัดเรียงฟันให้มีการสบฟันที่ดีทั้งระหว่างขากรรไกรบนและล่าง และในขากรรไกรเดียวกันให้ดีได้ แต่ไม่สามารถแก้ไขกระดูกขากรรไกรที่มีขนาดใหญ่เกินไป เล็กเกินไป หรือเอียง เบี้ยวได้ด้วยการจัดฟัน

การผ่าตัดกระดูกขากรรไกรเป็นวิธีการการรักษาในปัจจุบันที่เข้ามาช่วยเสริมให้ผู้ป่วยดั่งที่ยกตัวอย่างมา สามารถกลับมามีการสบฟันที่ปกติ เคี้ยวอาหารได้ดีหรือมีรูปใบหน้าใกล้เคียงปกติได้

การผ่าตัดกระดูกขากรรไกรอาจแบ่งง่าย ๆ ได้เป็น การผ่าตัดหนึ่งขากรรไกร (บนหรือล่าง) และการผ่าตัดสองขากรรไกร (บนและล่าง) โดยอาจมีการผ่าตัดอื่นที่ทำไปพร้อมกันเพื่อให้ผลของการรักษาดีขึ้น เช่น การผ่าตัดกระดูกบริเวณปลายคาง การผ่าตัดกระดูกบริเวณมุมขากรรไกรล่าง การผ่าตัดกระดูกโหนกแก้ม การผ่าตัดก้อนไขมันในแก้ม เป็นต้น

การพิจารณาว่าจะเลือกผ่าตัดหนึ่งหรือสองขากรรไกร เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างทันตแพทย์จัดฟันและแพทย์ผู้ทำการผ่าตัด ที่จะต้องพิจารณาถึงความผิดปกติอันเป็นสาเหตุของลักษณะที่ผิดปกติหรือลักษณะที่ผู้ป่วยต้องการให้แก้ไข ว่ามีสาเหตุจากความผิดปกติของอวัยวะใด

ยกตัวอย่างเช่น ในผู้ป่วยที่ขากรรไกรล่างยื่น สาเหตุอาจเกิดจากขากรรไกรล่างที่ปกติร่วมกับขากรรไกรบนที่เล็กผิดปกติ หรือ ขากรรไกรล่างที่ใหญ่ผิดปกติร่วมกับขากรรไกรบนที่ปกติ หรือ ขากรรไกรล่างที่ใหญ่ผิดปกติร่วมกับขากรรไกรบนที่เล็กผิดปกติ ซึ่งการเลือกแนวทางการรักษาของผู้ป่วยที่ยกตัวอย่างมาจะแตกต่างกัน เช่น ผ่าตัดขากรรไกรบนอย่างเดียว ผ่าตัดขากรรไกรล่างอย่างเดียว หรือ ผ่าตัดสองขากรรไกรพร้อมกัน

เมื่ออ่านมาถึงตรงนี้ ท่านผู้อ่านอาจจะสงสัยต่อไปว่า สามารถผ่าตัดกระดูกขากรรไกรเพียงอย่างเดียวโดยไม่ต้องจัดฟันได้หรือไม่ คำตอบคือ ไม่ได้ครับ เนื่องจากการสบฟันหลังการผ่าตัดเปลี่ยนตำแหน่งของขากรรไกรนั้น ฟันจะไม่ลงล็อกกัน

คำว่า ฟันไม่ลงล็อกกันคืออะไร หากเราพิจารณาฟันของเรา จะมีส่วนที่เป็นยอดแหลมและส่วนที่เป็นหลุม ในการบดเคี้ยวอาหารให้ละเอียดนั้น ยอดแหลมของฟันบนจะต้องสบลงบนหลุมของฟันล่างจึงจะบดเคี้ยวอาหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หากทำการผ่าตัดแล้วยอดแหลมของฟันบนมาชนกับยอดแหลมของฟันล่าง ผู้ป่วยจะไม่สามารถบดเคี้ยวอาหารได้ ดังนั้นการผ่าตัดจึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการร่วมกับการจัดฟัน ไม่ว่าจะเป็นการจัดฟันก่อนผ่าตัดหรือจัดฟันหลังผ่าตัด ซึ่งมีข้อบ่งชี้แตกต่างกันไป

หากท่านสนใจที่จะรับการรักษา แนะนำให้พบทันตแพทย์จัดฟันก่อน เพื่อประเมินในเบื้องต้นว่าสามารถจัดฟันเพียงอย่างเดียวได้หรือไม่ หากจำเป็นต้องผ่าตัดขากรรไกรร่วมด้วย ทันตแพทย์จัดฟันจะส่งต่อท่านไปพบกับแพทย์ผู้ทำการผ่าตัดเพื่อร่วมประเมินแนวทางการรักษาต่อไปครับ